

UWAGI METODYCZNE

1. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności, do której są zaliczane.

2. Dane grupowano według sektora prywatnego i publicznego.

Sektor prywatny obejmuje gospodarstwa:

- własności prywatnej krajowej (m.in. gospodarstwa indywidualne, gospodarstwa spółdzielcze i spółki prywatne),
- własności zagranicznej,
- własności mieszanej z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego lub brakiem przewagi sektorowej w kapitale podmiotu.

Sektor publiczny obejmuje gospodarstwa:

- własności państwowej (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych),
- własności jednostek samorządu terytorialnego,
- własności mieszanej z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego.

3. Dane prezentowane dla regionów i województwa odpowiadają poziomowi 1 i 2 Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), opracowanej na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obowiązującej w krajach Unii Europejskiej. NTS wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 VII 2000 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 685) z późniejszymi zmianami. NTS 1 składa się z 6 regionów. Region centralny obejmuje swym zasięgiem województwa mazowieckie i łódzkie, region południowy – śląskie i małopolskie, region wschodni – podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie, region północno-zachodni – lubuskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie, region południowo-zachodni – dolnośląskie i opolskie oraz region północny – pomorskie, kujawsko-pomorskie i warmińsko-mazurskie.

4. Dane dotyczące **powierzchni województwa według granic administracyjnych** w latach 2007-2008 zostały zaktualizowane w wyniku zastosowania dokładniejszych metod obliczeniowych opartych o dane komputerowe Państwowego Rejestru Granic i Powierzchni Jednostek Podziału Terytorialnego.

5. Za **gospodarstwo rolne** uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą wraz z prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Za **gospodarstwo indywidualne** uważa się gospodarstwo rolne o powierzchni użytków rolnych od 0,10 ha, będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób oraz gospodarstwo rolne osoby nieposiadającej użytków rolnych lub posiadającej użytki o powierzchni mniejszej niż 0,10 ha, która ma co najmniej: 1 sztukę bydła lub (i) 5 sztuk trzody chlewnej albo 1 lochę, lub (i) 3 sztuki owiec bądź kóz, lub (i) 1 konia, lub (i) 30 sztuk drobiu, lub (i) 1 strusia, lub (i) 5 sztuk samic królików, lub (i) 5 sztuk samic pozostałych zwierząt futerkowych, lub (i) 3 sztuki pozostałych zwierząt utrzymywanych na rzeź, lub (i) 1 pień pszczeleli.

Za **użytkownika gospodarstwa indywidualnego** uważa się osobę fizyczną lub grupę osób, które faktycznie użytkują grunty, niezależnie od tego czy są właścicielami, dzierżawcami czy użytkują je z innego tytułu oraz niezależnie od tego czy grunty te są zlokalizowane w jednej czy w kilku gminach.

6. Do ogólnej powierzchni gruntów gospodarstwa zaliczono wszystkie bez wyjątku grunty wchodzące w skład gospodarstwa, a więc wszystkie grunty użytkowane rolniczo (grunty orne, sady, łąki i pastwiska), będące w dobrej kulturze rolnej oraz pozostałe użytki rolne, a także wszystkie związane z nimi grunty użytkowane nierolniczo, jak lasy i grunty leśne oraz pozostałe grunty (podwórza, grunty pod zabudowaniami lub przeznaczone pod zabudowę, ogrody ozdobne, grunty pod wodami, drogi, torfowiska, kamieniołomy, żwirownie, nieużytki, powierzchnie gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, jeśli grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego), niezależnie od tytułu władania (własne, dzierżawione na zasadzie umowy i bezumownie, użytkowane z innego tytułu).

Od 2007 r., zgodnie z metodologią Eurostatu, dokonano dodatkowego podziału użytków rolnych. Do użytków rolnych zalicza się:

- użytki rolne utrzymywane w dobrej kulturze rolnej – zgodnie z normami (w skład użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej wchodzi: grunty orne, sady, łąki trwałe i pastwiska trwałe, będące w dobrej kulturze rolnej);
- użytki rolne pozostałe (bez podziału na rodzaje), tj. użytki rolne obecnie nieużytkowane i niebędące w dobrej kulturze rolnej (uprzednio użytkowane jako tereny rolnicze, a obecnie ze względów ekonomicznych, społecznych i innych niewykorzystywane już rolniczo, które w razie zmiany decyzji można przywrócić do produkcji rolniczej przy wykorzystaniu zasobów gospodarstwa).

Do **gruntów ornych** zalicza się grunty w uprawie, tj. pod zasiewami oraz grunty ugorowane. Grunty orne powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej.

Za **grunty orne w uprawie** uważa się grunty zasiane lub zasadzone ziemiopłodami rolnymi lub ogrodniczymi, plantacje wikliny i chmielu, powierzchnie szklarni, inspektów i tuneli foliowych, powierzchnie ogrodów przydomowych oraz powierzchnię mniejszą od 0,10 ha zasadzoną drzewami owocowymi i krzewami owocowymi, a także powierzchnię upraw przeznaczonych na nawozy zielone.

Do **gruntów ugorowanych** zalicza się powierzchnie gruntów ornych niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymywane według zasad dobrej kultury rolnej.

Do **sadów** zalicza się grunty o powierzchni nie mniejszej niż 10 arów, zasadzone drzewami i krzewami owocowymi oraz szkółki drzew i krzewów owocowych (utrzymywane w dobrej kulturze rolnej).

Do **łąk i pastwisk** trwałych zalicza się grunty pokryte trwale trawami, natomiast nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu. Łąki trwałe są to grunty pokryte trwale trawami, z zasady koszone, a w rejonach górskich, również powierzchnię koszonych hal i połonin. Pastwiska trwałe są to grunty pokryte trwale trawami, które z zasady nie są koszone lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnię wypasanych hal i połonin. Zakwalifikowane tu łąki trwałe i pastwiska trwałe muszą być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej.

Grunty orne, sady, łąki trwałe i pastwiska trwałe niebędące w dobrej kulturze rolnej zaliczono do grupy „użytki rolne pozostałe”.

Do **lasów i gruntów leśnych** zalicza się powierzchnię pokrytą roślinnością leśną, powierzchnię przejściowo jej pozbawioną oraz grunty związane z gospodarką leśną. Do powierzchni zalesionej zalicza się grunty pokryte uprawami leśnymi, młodnikami i drzewostanami starszymi oraz plantacjami topoli i innymi gatunkami drzew szybko rosnących prowadzonymi na gruntach leśnych. Do powierzchni przejściowo pozbawionej drzewostanu zalicza się zręby, halizny, płazowizny i plantacje choinkowe prowadzone na gruntach leśnych oraz wylesienia powstałe na skutek oddziaływania emisji przemysłowych i górnictwa (zalewiska, zapadliska).

Do **powierzchni pozostałych gruntów** wchodzących w skład gospodarstwa wlicza się grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami, ogrodami ozdobnymi, pod drogami, powierzchnię wód śródlądowych, rowów melioracyjnych, powierzchnię porośniętą wikliną w stanie naturalnym, powierzchnię innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków, powierzchnię przeznaczoną do rekreacji, a także powierzchnię gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, gdy grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego.

Ze względu na nową metodologię wprowadzoną w 2007 r. dane dotyczące gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk nie są w pełni porównywalne z danymi z lat poprzednich.

7. Produkcję rolniczą scharakteryzowano za pomocą podstawowych mierników, tj. produkcji globalnej, końcowej i towarowej. Ze względu na dostępność danych informacje w tym zakresie prezentuje się z rocznym opóźnieniem, tj. dla lat 2006 i 2007.

Globalna produkcja rolnicza obejmuje (ustaloną szacunkowo):

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

Produkcja towarowa w poszczególnych grupach podmiotów (gospodarstwa państwowe, spółki, spółdzielnie produkcji rolniczej i gospodarstwa indywidualne) jest pomniejszona o wartość produktów rolnych zakupionych bezpośrednio od innych grup podmiotów gospodarczych, równocześnie produkcja towarowa podmiotów gospodarczych, które dokonują sprzedaży jest powiększona o tę wartość. Produkcja towarowa nie obejmuje obrotów między poszczególnymi podmiotami gospodarczymi zaliczonymi do tej samej grupy podmiotów i sprzedaży produktów rolnych przez spółdzielnie produkcji rolniczej – członkom tych spółdzielni.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) w latach 1999-2003 uwzględniono dopłaty bezpośrednie Agencji Rynku Rolnego do interwencyjnego skupu pszenicy i żyta, od 2004 r. wartość produkcji towarowej powiększona została o dotacje do uprawy m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę.

8. Wielkość produkcji roślinnej obliczono na podstawie:

- wyników czerwcowych badań reprezentacyjnych (w 2002 r. – wyniki Powszechnego Spisu Rolnego) w zakresie powierzchni zasiewów,
- wyników reprezentacyjnych badań plonów i zbiorów oraz ocen i ekspertyz rzeczoznawców GUS,
- sprawozdań statystycznych z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek z udziałem mienia sektora prywatnego i publicznego.

9. Pod pojęciem **plon** rozumie się ilość jednostek wagowych (dt) danego ziemiopłodu zebranego z jednostki powierzchni (ha). W szacunkach plonów obowiązuje zasada obliczania plonów przeciętnych jako średnich ważonych. Uwzględniane są przy tym powierzchnie, z których uzyskano wysokie, jak też i niskie plony oraz powierzchnie, z których plonów nie zebrano (zostały zniszczone w wyniku gradobicia, powodzi itp.).

Do przeliczenia zielonek na siano przyjęto, że 5 dt zielonki = 1 dt siana.

Produkcję ziemniaków, warzyw i truskawek ujęto łącznie z produkcją z działek pracowników gospodarstw państwowych i członków gospodarstw spółdzielczych.

10. Dane o powierzchni zasiewów dotyczą poszczególnych ziemiopłodów uprawianych w plonie głównym.

Zboża, jeżeli nie zaznaczono inaczej, to:

- zboża podstawowe: pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto,
- mieszanki zbożowe na ziarno,
- gryka, proso, kukurydza na ziarno i pozostałe zbożowe, np. sorgo.

Strączkowe jadalne to: groch, fasola, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno (np. ciecierzycę). Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.

Do **upraw przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepaku i rzepiku, soi, słonecznika i od 2003 r. – lnu oleistego oraz innych, np. maku i gorczycy na zbiór ziarna), włóknistych (lnu i konopii) i innych przemysłowych (tj. tytoniu i cykorii).

Uprawy **pastewne** obejmują:

- okopowe (buraki, marchew i kapusta pastewna oraz brukiew, rzepa i inne),
- motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, np. koniczyna, lucerna i esparceta) oraz inne pastewne i trawy,
- kukurydzę na paszę,
- strączkowe pastewne, łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno.

Pozostałe uprawy to: warzywa, truskawki, łubin gorzki, uprawy na zielony nawóz, wysadki okopowych oraz inne, np. wiklina, ziola.

Od 2007 r. powierzchnię uprawy **ziemniaków** ujmuje się łącznie z powierzchnią tej uprawy w ogrodach przydomowych, która w poprzednich latach ujmowana była w pozostałych uprawach.

Powierzchnię, plony i zbiory tytoniu dla 2008 r. należy traktować w niniejszej publikacji jako dane nieostateczne.

11. Dane o pogłowiu zwierząt gospodarskich i produkcji zwierzęcej opracowano na podstawie sprawozdawczości i wyników badań reprezentacyjnych (w 2002 r. – wyników Powszechnego Spisu Rolnego) oraz szacunków.

12. Dane o produkcji żywca rzeźnego dotyczą skupu zwierząt rzeźnych (pomniejszonego o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaży targowiskowej oraz uboju z przeznaczeniem na spożycie. Produkcję żywca rzeźnego podaje się:

- „w wadze żywej”, tj. według wagi zwierząt rzeźnych przed ubojem,
- „w wadze poubojowej ciepłej” (wbc), tj. w przeliczeniu na mięso (masę mięsno-kostną), łącznie z tłuszczami i podrobami (jeżeli tak zaznaczono), za pomocą współczynników określających poubojową wydajność poszczególnych gatunków zwierząt.

Dane o **produkcji i skupie mleka, jaj i wełny** obejmują: mleko krowie, jaja kurze i wełnę niepraną owczą.

13. Skup produktów rolnych dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze prowadzące skup produktów rolnych bezpośrednio od producentów z terenu województwa.

14. Dane o cenach skupu prezentuje się bez podatku VAT; dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów. Przeciętne ceny obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

15. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich** uzyskiwanych przez rolników na targowiskach są miesięczne notowania cen prowadzone przez stałych ankieterów na celowo wytypowanych 450 targowiskach. Do 2004 r. źródłem informacji o cenach uzyskiwanych przez rolników była miesięczna sprawozdawczość korespondentów rolnych, którzy notowali również ceny uzyskiwane w bezpośrednich obrotach między poszczególnymi gospodarstwami. W związku z tym od 2005 r. dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie. Przeciętne ceny miesięczne obliczono jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali całego kraju i województw.

16. Dane o **ciągnikach** dotyczą ciągników dwuosiowych i gąsienicowych.

17. Jako **jednostkę siły pociągowej** w rolnictwie przyjęto 1 konia roboczego. Przeliczeń mechanicznej siły pociągowej dokonano przyjmując jako jednostkę siły pociągowej moc ciągnika na zaczepie równą 2,2 kW. W danych o zasobach żywej siły pociągowej wykazano konie robocze, tj. konie 3-letnie i starsze.

18. **Lata gospodarcze** dotyczą okresu od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2007/08 dotyczy okresu od 1 VII 2007 r. do 30 VI 2008 r.)

19. Dane w większości tablic zestawiono **według siedziby użytkownika**, tzn. miejsca zamieszkania użytkowników gospodarstw indywidualnych, bądź w miejscu lokalizacji zarządu w przypadku pozostałych gospodarstw; bez względu na miejsce położenia gruntów.

20. Do wyliczeń wskaźników natężenia przyjęto – jeżeli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu; w 2002 r. – według stanu w dniu 20 V na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego.

21. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem” lub mogą nie sumować się na 100,0%.

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH:

- (-) - zjawisko nie wystąpiło;
- (0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
- (0,0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05;
- (•) - zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych;
- x - wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe;
- „w tym” - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.